**Република Србија**
**МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА**
**Управа за спречавање**
**прања новца**

**Број:** ОП-000329-0019/2019
Београд, 24.фебруар 2020.
године

На основу члана 84. став 1. тачка 5) Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма („Службени гласник РС“, бр. 113/17 и 91/19, у даљем тексту: ЗСПНФТ), в.д. директора Управе за спречавање прања новца доноси

# СМЕРНИЦЕ ЗА УТВРЂИВАЊЕ СТВАРНОГ ВЛАСНИКА СТРАНКЕ И СМЕРНИЦЕ ЗА ЕВИДЕНТИРАЊЕ СТВАРНОГ ВЛАСНИКА РЕГИСТРОВАНОГ СУБЈЕКТА У ЦЕНТРАЛНОЈ ЕВИДЕНЦИЈИ

## *Циљ Смерница*

Ове Смернице намењене су обвезницима ЗСПНФТ-а и њима се дају упутства обвезницима ЗСПНФТ-а за утврђивање и проверу идентитета стварног власника странке у циљу јединствене примене одредаба ЗСПНФТ-а које се односе на стварног власника.

Такође, у овим Смерницама се даје и приказ одредаба Закона о централној евиденцији стварних власника („Службени гласник РС“, бр. 41/18 и 91/19, у даљем тексту: ЗЦЕСВ), којима је, између осталог, регулисана обавеза одређивања стварног власника Регистрованог субјекта и евидентирања истог у Централну евиденцију стварних власника правних лица и других субјеката регистрованих у Републици Србији у складу са законом (у даљем тексту: Централна евиденција), коју води Агенција за привредне регистре (у даљем тексту: АПР), а које одредбе су од значаја за обвезнике ЗСПНФТ-а.[1]

[1] ЗЦЕСВ користи термин „Регистровани субјект“ (в. члан 2. став 1. ЗЦЕСВ-а). Обвезници ЗСПНФТ-а и њихове странке су дужни да одреде стварног власника, који се евидентира у Централној евиденцији, уколико су Регистровани субјекти у смислу ЗЦЕСВ-а.

ФАТФ препоруке 24 и 25 (*Financial Action Task Force*)[2] прописују критеријуме са којима држава треба да се усклади како би се у пуној мери постигла транспарентност када се ради о стварном власништву, како за привредна друштва, тако и за траст и друга лица страног права.

ФАТФ препоруком 24 регулисана је транспарентност и стварно власништво над правним лицима, на основу које државе треба да предузму мере како би спречиле злоупотребу правних лица за прање новца или финансирање тероризма, као и да обезбеде да постоје адекватне, тачне и благовремене информације о стварном власништву и контроли над правним лицима и да те информације благовремено добијају и обрађују надлежни органи. Према овој препоруци сва привредна друштва која су основана у некој држави треба да буду регистрована у регистру друштава, где се под регистром друштава означава регистар свих друштава која су основана у некој држави или су добила дозволу за рад у тој држави и тај регистар обично чува надлежни орган. Минималне основне информације које треба да буду евидентиране у регистру друштава су: назив друштва, потврда о регистрацији, правни облик и статус, адреса регистрованог седишта, основна оснивачка акта, списак директора, регистар акционара или чланова друштва у коме су наведени акционари и чланови, као и број акција које поседује сваки акционар и категорију акција, односно удела чланова друштва.

ФАТФ препоруком 25 је регулисана транспарентност и стварно власништво над трастовима, на основу које државе треба да предузимају мере за спречавање злоупотребе трастова за прање новца или финансирања тероризма, као и да обезбеде да постоје адекватне, тачне и благовремене информације о трастовима, укључујући информације о оснивачу траста, поверенику и правним уживаоцима, које надлежни органи могу благовремено да добију или да им приступе.

Иако је још 2001. године Законом о спречавању прања новца („Службени лист СРЈ“, бр. 53/01) у Републици Србији утемељен систем превенције у односу на прање новца, истим није била прописана обавеза утврђивања стварног власника од стране обвезника, већ је то учињено 2005. године, када је донет Закон о спречавању прања новца („Службени гласник РС“, бр. 107/05).

Такође, Република Србија је по хитном поступку донела ЗЦЕСВ, по препоруци Комитета Манивал Савета Европе, у складу са Директивом ЕУ 2015/849.[3] ЗЦЕСВ је ступио на снагу 8. јуна 2018. године. Основни циљ доношења ЗЦЕСВ-а је увођење јединствене базе података о стварним власницима правних лица и других субјеката који су регистровани у одговарајућим регистрима у Републици Србији, ради унапређења постојећег система откривања и спречавања прања новца и финансирања тероризма у виду олакшавања предузимања радњи и мера за спречавање и откривања прања новца и финансирања тероризма, а које се тичу утврђивања стварног власника странке. Циљ

[2] http://www.apml.gov.rs/cyr192/saradnja/Међународни-стандарди.html

[3] https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2015/849/oj
https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A32015L0849

доношења ЗЦЕСВ-а је и усаглашавања домаћег законодавства са међународним стандардима у овој области.

Дакле, ЗСПНФТ-ом су регулисани утврђивање и провера идентитета стварног власника странке од стране обвезника ЗСПНФТ-а, док је ЗЦЕСВ-ом регулисана обавеза одређивања стварног власника Регистрованог субјекта и евидентирања истог у Централну евиденцију од стране лица овлашћеног за заступање.

Успостављањем Централне евиденције стварних власника обвезници ЗСПНФТ-а нису ослобођени обавезе прибављања одговарајуће документације којом се утврђује стварни власник странке, односно обавезе утврђивања идентитета стварног власника странке на начин прописан одредбама ЗСПНФТ-а, будући да су ЗСПНФТ-ом прибављање документације (решења, извода, одштампаног извода са сајта званичног јавног регистра, пословне документације и др.), као и други начини утврђивања стварног власника странке, прописани као начини утврђивања стварног власника и иста одредба се мора поштовати, будући да Централна евиденција, иако је званични јавни регистар, обвезнику ЗСПНФТ-а даје податак само о стварном власнику, а не и о целокупној власничкој структури странке, а што је обвезник ЗСПНФТ-а дужан да утврди, провери и документује према члану 25. ЗСПНФТ-а. Исто важи и у ситуацији када, сходно одредбама ЗЦЕСВ-а, АПР изда извод или потврду са подацима о стварном власнику Регистрованог субјекта, будући да извод и потврда, иако су јавне исправе[4], не садрже информације о целокупној власничкој структури странке/Регистрованог субјекта, па се стога не могу уважити са становишта испуњења законске обавезе утврђивања стварног власништва од стране обвезника ЗСПНФТ-а. Наведно је у складу и са Директивом 2015/849 и међународним стандардима, који налажу да обвезници не смеју да се поуздају само у податке из овакве евиденције, тј. да их преузимање података не ослобађа обавезе спровођења радњи и мера познавања и праћења странке.

Имајући у виду да је у складу са одредбама члана 7. став 3. ЗЦЕСВ овлашћено лице дужно да евидентира податке у Централну евиденцију најкасније у року од 15 дана од дана оснивања Регистрованог субјекта, у случају успостављања пословног односа са новооснованим Регистрованим субјектом у том року обвезник ЗСПНФТ-а, коме је Регистровани субјект странка поступа на један од следећих начина:

1) ако је податак о стварном власнику евидентиран у Централној евиденцији, остварује увид у те, у јавном регистру евидентиране, податке. Потом, обвезник уписани

---

[4] Према члану 2. став 1. и став 3. Закона о Агенцији за привредне регистре („Службени гласник РС", бр. 55/04, 111/09 и 99/11) АПР има својство правног лица и послује у складу са прописима о јавним агенцијама, а према члану 2. став 1. тачка 9) и 11) Закона о поступку регистрације у Агенцији за привредне регистре („Службени гласник РС", број 99/11 и 83/14) потврда и извод, које издаје АПР, имају својство јавне исправе. Према члану 118. Закона о општем управном поступку („Службени гласник РС", број 18/16, у даљем тексту: ЗУП) јавна исправа је исправа коју је у прописаном облику издао орган, у границама своје надлежности. Јавна исправа доказује оно што се у њој утврђује или потврђује. Исту доказну вредност имају и друге исправе које су прописима изједначене са јавном исправом. Микрофилмска или електронска копија јавне исправе и репродукција копије јавне исправе изједначени су у поступку доказивања са јавном исправом, ако их је издао орган у границама своје надлежности. Према члану 120. ЗУП-а дозвољено је да се доказује да су у јавној исправи или копији јавне исправе чињенице неистинито потврђене или да је јавна исправа, односно копија јавне исправе неисправно састављена.

податак проверава из документације коју подноси странка приликом успостављања пословног односа. У случају неслагања података, односно уколико се на основу документације коју је доставила странка утврде чињенице и околности, који су различити од података наведених у Централној евиденцији, обвезник ће затражити објашњење од законског заступника странке, а затим, у зависности од ситуације, поступити на неки од следећих начина:

- Прикупити додатну документацију која би потврдила да је регистровани стварни власник заиста стварни власник;
- Уколико се на основу достављене документације установи да је у АПР-у регистрован погрешан стварни власник, упутити клијента да у одређеном року исправи податке о стварном власнику;
- Размотри пријаву Управи за спречавање прања новца;

2) ако податак о стварном власнику није евидентиран у Централној евиденцији, обвезник може успоставити пословни однос са странком ако је у складу са ЗСПНФТ утврдио и проверио идентитет стварног власника те странке, с тиме што је дужан да по истеку рока од 15 дана од дана оснивања Регистрованог субјекта поступи на начин описан у тачки 1) овог пасуса.

## СМЕРНИЦЕ ЗА УТВРЂИВАЊЕ СТВАРНОГ ВЛАСНИКА СТРАНКЕ

### Појам стварног власника

Стварни власник странке је физичко лице које посредно или непосредно (индиректно или директно) има у својини или контролише странку, при чему странка може бити и физичко лице.[5]

Странка јесте физичко лице, предузетник, правно лице, лице страног права и лице грађанског права које врши трансакцију или успоставља пословни однос са обвезником.[6]

### Појам лица страног права и траста

Лице страног права је правна форма организовања, у циљу управљања и располагања имовином, која не постоји у домаћем законодавству (нпр. траст, ансталт, фидуције, фидокомис и сл.).[7]

Траст је лице страног права које једно лице, оснивач (*settlor, trustor*) успоставља за живота или по смрти, а које поверава имовину на располагање и управљање поверенику (*trustee*) у корист корисника (*beneficiary*) или у неку посебно назначену

[5] в. члан 3. став 1. тачка 10) ЗСПНФТ-а
[6] в. члан 3. став 1. тачка 5) ЗСПНФТ-а
[7] в. члан 3. став 1. тачка 4) ЗСПНФТ-а

сврху, и то тако да: имовина није део имовине оснивача траста; право својине на имовини траста има повереник који имовину држи, користи и њоме располаже у корист корисника или оснивача, а у складу са условима траста; уговором о трасту обављање одређених послова се може поверити и заштитнику (*trust protector*), чија је основна улога да обезбеди да се имовином траста располаже и управља тако да се у пуној мери остваре циљеви успостављања траста; корисник је физичко лице или група лица у чијем интересу је лице страног права основано или послује, без обзира на то да ли је то лице или група лица одређена или одредива.[8]

Суштину траста представља концепција према којој је повереник номинални власник, а корисник стварни власник или уживалац.

Појашњења ради - траст (у енглеском праву) означава пренос својине са једног лица на друго, с тим да стицалац својине не ужива предмет својине, него само управља њиме и то у корист одређеног трећег лица (при чему то лице може бити и сам оснивач) или одређене групе лица, која не морају бити чак ни индивидуално одређена (нпр. сиромашних студената). Ово стицање се најчешће врши правним послом, али понекад се траст конституише на основу императивних прописа. Лице које врши пренос зове се *settlor* или *trustor* - оснивач; лице на које се својина формално преноси и коме је у ствари својина само поверена зове се *trustee* – повереник; лице у чију корист повереник управља том својином, дакле корисник траста, зове се *beneficiary* – корисник; сама својина која се преноси зове се *trust property* (својина у трасту). Према томе траст представља неку врсту фидуцијарног посла. Он у англо-америчком праву има велику примену. Путем траста се у тим правима замењују многе правне установе континенталног права као што су фидуцијарни правни посао[9], комисион, заступништво, старатељство, оснивање задужбине (задужбина је *beneficiary*), уговор о ортаклуку, јемство, залога, а код принудног траста, који настаје на основу одлуке суда, реституција, тужба за неосновано обогаћење, легат, налог и наследно-правна супституција.

*Стварни власник траста, односно другог лица страног права*

---

[8] в. члан 3. став 1. тачка 6) ЗСПНФТ-а

[9] Фидуцијарни правни посао настаје када једно лице које се назива фидуцијент (преносилац) пренесе право другом лицу – фидуцијару (стицаоцу), али га не учини дефинитивним стицаоцем, тако да ће фидуцијар (стицалац) по наступању одређених околности бити обавезан да право врати фидуцијенту (преносиоцу) или да га пренесе на треће лице – фидеикомисара. Сва поверена права прелазе на фидуцијара (стицаоца) и он их мора вршити у своје име, али их врши за рачун фидуцијента (преносиоца) или за рачун лица кога је фидуцијант одредио – фидеикомисара, јер се на то обавезао уговором. Према трећим лицима фидуцијар (стицалац) изгледа као дефинитивни стицалац и тако наступа у правном промету. Фидуцијар (стицалац) може злоупотребити указано поверење и његовим актом треће савесно лице ће стећи одређено право, а фидуцијент (преносилац) ће бити оштећен. По правној природи, фидуцијарни правни посао је специфични уговор о налогу и захтева посебно поверење, те је по правилу *intuitu personae*. Нпр. једно лице да другом лицу новац да то друго лице у своје име, а за рачун лица које је дало новац купи акције или уделе у неком привредном друштву, тако да се лице које је дало новац не види у власничкој структури привредног друштва чије су акције, односно удели купљени, а друго лице поступа у свему по налозима лица које је дало новац за куповину акција, односно удела.

Стварни власник траста, односно другог лица страног права је физичко лице које је: оснивач, повереник, заштитник, корисник, ако је одређен, као и лице које има доминантан положај у управљању трастом, односно у другом лицу страног права.[10]

Дакле, код траста и других лица страног права обвезник мора да идентификује оснивача *(settlor)*, повереника или више њих (*trustee)*, заштитника *(trust protector)*, ако постоји, корисника/е ако је одређен, односно ако су одређени (*beneficiary*), као и свако друго физичко лице које спроводи крајњу контролу над трастом.

## Утврђивање и провера идентитета стварног власника

Утврђивање и провера идентитета стварног власника странке је једна од радњи и мера познавања и праћења странке, које су дужни да предузимају обвезници ЗСПНФТ-а, а која се односи на утврђивање и проверу идентитета физичког лица које посредно или непосредно има у својини или контролише странку.[11]

Уколико обвезник не може да утврди и провери идентитет стварног власника странке, дужан је да одбије понуду за успостављање пословног односа, као и извршење трансакције, а ако је пословни однос већ успостављен дужан је да га раскине, осим у случају када је рачун блокиран на основу поступка надлежног државног органа у складу са законом.[12] У случају одбијања понуде за успостављање пословног односа, односно раскидања истог, обвезник је дужан да сачини службену белешку у писменој форми, коју чува у складу са законом.[13] Поред наведеног, обвезник је дужан да размотри да ли постоје основи сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма и достави податке о томе Управи за спречавање прања новца на обрасцу који је саставни део Правилника о методологији за извршавање послова у складу са Законом о спречавању прања новца и финансирања тероризма („Службени гласник РС“, број 19/18, у даљем тексту: Правилник).[14]

### *Када се врши утврђивање и провера идентитета стварног власника странке*

Обвезник је дужан да утврди и провери идентитет стварног власника странке:

- приликом успостављања пословног односа - пре успостављања пословног односа са странком, као и
- при вршењу трансакције у износу од 15.000 евра или више у динарској противвредности, по званичном средњем курсу Народне банке Србије на дан извршења трансакције, без обзира на то да ли се ради о једној или више

[10] в. члан 3. став 1. тачка 12) ЗСПНФТ-а. Под другим лицем страног права подразумевају се правне форме које постоје у другим правним системима и које по својој функцији и структури имају сличности са трастом, а које наш правни систем не познаје.

[11] в. члан 3. став 1. тачка 10) , члан 7. став 1. тачка 3) и члан 25. ЗСПНФТ-а

[12] в. члан 7. став 2. ЗСПНФТ-а

[13] в. члан 7. став 3. ЗСПНФТ-а

[14] в. члан 14. Правилника

међусобно повезаних трансакција, у случају када пословни однос није успостављен - пре извршења трансакције.[15]

Новчани лимит трансакције је 5.000 евра када су у питању обвезници који врше мењачке послове, а 2.000 евра када су у питању приређивачи посебних игара на срећу у играчницама и приређивачи игара на срећу преко средстава електронске комуникације. Треба имати у виду да се тада као странка може појавити само физичко лице, па је тада потребно утврдити стварног власника странке, која је физичко лице, али у том случају се не примењује члан 25. ЗСПНФТ-а, који се односи на утврђивање идентитета стварног власника странке, која је правно лице или лице страног права, већ члан 17. ЗСПНФТ-а, који се односи на утврђивање и проверу идентитета физичког лица.[16]

Такође, обвезник је дужан да утврди и провери идентитет стварног власника странке, када у вези са странком или трансакцијом постоје основи сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма, као и када постоји сумња у истинитост или веродостојност прибављених података о странци и стварном власнику.[17]

Поред наведеног, обавеза утврђивања стварног власника странке постоји без обзира на врсту радњи и мера познавања и праћења странке које обвезник врши у односу на своју странку, односно без обзира на ниво ризика у који је странка сврстана, односно да ли је странка на основу извршене анализе ризика сврстана у низак, средњи или висок ниво ризика од од прања новца и финансирања тероризма, осим када су у питању изузеци прописани ЗСПНФТ-ом, а што је ниже ближе објашњено.[18]

### *Изузеци од прибављања података о стварном власнику*

Једини изузеци од обавезе утврђивања и провере идентитета стварног власника странке од стране обвезника, а које је ЗСПНФТ предвидео, јесу ако је странка државни орган, орган аутономне покрајине, орган јединице локалне самоуправе, јавна агенција, јавна служба, јавни фонд, јавни завод или комора, привредно друштво чије су издате хартије од вредности укључене на организовано тржиште хартија од вредности које се налази у Републици Србији или држави у којој се примењују међународни стандарди на нивоу стандарда Европске уније или виши, а који се односе на подношење извештаја и достављање података надлежном регулаторном телу.[19]

---

[15] в. члан 8, 9. и 10. ЗСПНФТ-а

[16] в. члан 8. став 2. и 3. и члан 17. ЗСПНФТ-а

[17] в. члан 8. став 1. тачка 4) и 5) ЗСПНФТ-а. Тачка 3) истог става и члана ЗСПНФТ-а није релевантна са становишта утврђивања стварног власника странке, будући да се иста односи на вршење радњи и мера при преносу новчаних средстава у складу са чланом 11-15. ЗСПНФТ-а, у случају када пословни однос није успостављен, односно на прикупљање таксативно набројаних података о платиоцу и примаоцу плаћања, када се ради о трансакцији од 1.000 евра или више, у динарској противвредности.

[18] в. члан 7. (којим су регулисане опште радње и мере познавања и праћења странке), члан 35-41. (којима су регулисане појачане радње и мере познавања и праћења странке) и члан 42. и 43. ЗСПНФТ-а (којима су регулисане поједностављене радње и мере познавања и праћења странке).

[19] в. члан 43. став 1. тачка 1) подтачка (2) и тачка 2) подтачка (2) ЗСПНФТ-а. Треба имати у виду да ЗСПНФТ-ом није прописан изузетак од прибављања података у погледу затворених акционарских

Иако се наведена одредба односи само на странку, исто би требало уважити и када се приликом утврђивања власничке структуре странке као 75,01 -100% индиректни или директни власник странке појави неко од наведених субјеката. Нпр. уколико је оснивач правног лица А, организованог у форми друштва с ограниченом одговорношћу, правно лице Б, које је јавно акционарско друштво, треба узети да не постоји обавеза даљег утврђивања власничке структуре странке, , по основу власништва капитала или права гласа.

Међутим, у случају успостављања пословног односа са јавним предузећем или привредним друштвом у већинском државном власништву, имајући у виду да се чланови органа управљања могу сматрати функционерима у складу са одредбама ЗСПНФТ-а[20], обвезник може размотрити различите приступе укључујући и тај да конкретни пословни односи не би само по основу овог критеријума требали бити окарактерисани као високоризични. Ово превасходно из разлога што наведена физичка лица наступају у професионалном капацитету испред правних лица. У случају постојања додатних индикатора, као што су негативна репутација функционера, правно лице може посредно бити сврстано у висок степен ризика од прања новца и финансирања тероризма. Такође, уколико наведена физичка лица успостављају пословни однос у своје име и за свој рачун, или у име и за рачун привредног друштва чији су стварни власници, потребно је применити појачане радње и мере познавања и праћења странке, сагласно одредбама ЗСПНФТ-а.

## Основи за стицање својства стварног власника странке и поступак утврђивања стварног власника странке

### *Стварни власник странке која је правно лице*

Стварни власник привредног друштва, односно другог правног лица јесте:

1. физичко лице, које је посредно или непосредно ималац 25% или више пословног удела, акција, права гласа или других права, на основу којих учествује у управљању правним лицем, односно учествује у капиталу правног лица са 25% или више удела, односно физичко лице које посредно или непосредно има преовлађујући утицај на вођење послова и доношење одлука.[21] Преовлађујући утицај на вођење послова и доношење одлука привредног друштва подразумева преовлађујући утицај физичког лица (поседовање апсолутних права одлучивања или апсолутног права „вета") у доношењу одлука о финансијској и пословној политици странке, као што су: усвајање или измена пословног плана привредног друштва; промена делатности, правне форме и начина пословања привредног друштва; додатно задуживање путем зајмова и кредита; доношење одлука о дивидендама или другим расподелама добити. У овим смерницама

друштава, тако да постоји обавеза утврђивања стварног власника када су у питању затворена акционарска друштва.

[20] в. члан 3. став 1. тачка 24)-29) ЗСПНФТ-а

[21] в. члан 3. став 1. тачка 11) подтачка (1) ЗСПНФТ-а

израз „апсолутна права одлучивања“ или апсолутно право „вета” значи да физичко лице има способност да самостално донесе одлуку или стави „вето” на исту без заједничког деловања са другим лицима. Такође, сматра се да физичко лице има преовлађујући утицај и ако има право на именовање већине директора или чланова надзорног одбора привредног друштва; ако је значајно укључено у управљање и вођење пословне политике друштва (нпр. физичко лице које није члан одбора директора, али редовно усмерава и утиче на доношење одлука одбора директора или када члан друштва који има већинско учешће у основном капиталу при коришћењу гласачких права увек или готово увек уважава препоруке тог физичког лица). Неће се сматрати да имају преовлађујући утицај физичка лица - адвокати, рачуновође, консултанти за улагања, порезе, финансије и слично, који пружају професионалне савете и услуге у складу са правилима струке;

2. физичко лице, које привредном друштву посредно (индиректно) обезбеди или обезбеђује средства и по том основу има право да битно утиче на доношење одлука органа управљања привредним друштвом приликом одлучивања о финансирању и пословању.[22] У питању је физичко лице које није видљиво у власничкој структури странке, а које по основу одређеног правног посла, односно правног односа (нпр. фидуцијарног правног посла) посредно обезбеђује средства странци и по том основу битно утиче на доношење одлука органа управљања странке приликом одлучивања о финансирању и пословању.

Критеријуми прописани за утврђивање стварног власника странке нису кумулативни у односу на једно физичко лице, што практично значи да једно физичко лице не мора испуњавати све ове услове да би било утврђено као стварни власник у смислу ЗСПНФТ-а.

Приликом идентификације стварног власника странке обвезник треба да води рачуна о томе да је стварни власник странке и физичко лице које у коначном збиру власништва има 25% или више удела, јер је могуће да једно физичко лице кроз мање уделе у више повезаних правних лица у власничкој структури у збиру има 25% или више власништва.

Међутим, приликом утврђивања стварног власника странке није довољно само утврдити физичко лице које посредно или непосредно има најмање 25% или више удела, акција, права гласа или других права, на основу којих учествује у управљању правним лицем, односно учествује у капиталу правног лица са 25% или више удела, већ је потребно утврдити да ли поред наведеног лица, постоји и физичко лице које врши преовлађујући утицај или посредно обезбеђује средства у истом правном лицу. Наиме, приликом утврђивања стварног власника странке која је правно лице или лице страног права, потребно је проћи кроз све напред прописане критеријуме, те уколико постоји физичко лице које посредно или непосредно има најмање 25% или више удела, акција, права гласа или других права, на основу којих учествује у управљању правним лицем, односно учествује у капиталу правног лица са 25% или више удела, а постоји и физичко лице које по другом прописаном основу утиче на доношење одлука, као стварни власник сматра се и то друго лице, те је потребно утврдити и проверити и његов идентитет, а

[22] в. члан 3. став 1. тачка 11) подтачка (2) ЗСПНФТ-а

имајући у виду чињеницу да оно битно утиче на доношење одлука странке. Дакле, приликом утврђивања стварног власника потребно је проверити и да ли постоји физичко лице које утиче на доношење одлука, а не само утврдити физичко лице које има најмање 25% или више удела, акција, права гласа или других права, на основу којих учествује у управљању правним лицем, односно учествује у капиталу правног лица са 25% или више удела. При том, ово лице не треба поистовећивати са лицем које је регистровано за заступање као орган управе привредног друштва или другог правног лица, будући да је у ЗСПНФТ-у посебно прописан начин утврђивања и провере идентитета заступника правног лица и лица страног права.[23] Дакле, лице које је регистровано за заступање правног лица или лица страног права само по себи није и стварни власник странке, уколико не испуњава неки од прописаних критеријума, који су напред наведени.

Такође, приликом утврђивања стварног власника странке треба имати у виду следеће чињенице:

- да исто физичко лице може у једном правном лицу бити директни и индиректни власник, у ком случају се проценти власништва тог физичког лица сабирају;
- збир процентуалних удела свих чланова у власништву (капиталу) правног лица, странке мора бити 100%;
- за физичка лица која имају удео у власништву мање од 25% удела, увек треба применити друге ЗСПНФТ-ом прописане критеријуме за утврђивање стварног власништва, ради утврђивања да ли имају преовлађујући утицај или посредно обезбеђују средства у истом правном лицу, као што је напред описано;
- уколико је оснивач странке, која је правно лице, друго правно лице или више других правних лица, потребно је утврдити власничку структуру и правног/их лица која су у власничкој структури странке, како би се утврдио стварни власник странке, који је увек физичко лице.

*Поступак утврђивања стварног власника правног лица и лица страног права*

Обвезник је дужан да утврди идентитет стварног власника странке која је правно лице или лице страног права, дакле и траста, прибављањем следећих података: име, презиме, датум и место рођења и пребивалиште или боравиште стварног власника странке.[24] Наведене податке обвезник је дужан да унесе и у евиденције о странкама, пословним односима и трансакцијама.[25]

Чланом 25. ЗСПНФТ-а прописан је поступак, односно начин утврђивања стварног власника странке која је правно лице или лице страног права и обвезници су дужни да, приликом утврђивања истог, то чине по прописаном редоследу:

1. Најпре, обвезник је дужан да напред наведене податке прибави увидом у оригинал или оверену копију документације из регистра који води надлежни

[23] в. члан 21. ЗСПНФТ-а

[24] в. члан 25. став 1. ЗСПНФТ-а

[25] в. члан 99. став 1. тачка 13) ЗСПНФТ-а

орган државе седишта странке, која не сме бити старија од шест месеци од дана издавања, чију копију чува у складу са законом. Подаци се могу прибавити и непосредним увидом у званични јавни регистар што је у складу са одредбама члана 20. ст. 4. и 7. ЗСПНФТ и у том случају обвезник је дужан да обезбеди копију извода из тог регистра коју чува у складу са законом. Копијом документацијесматра се и дигитализовани документ из овог става. На копији документа у папирном облику уписују се датум, време и лично име лица које је извршило увид у тај документ. Копија документа у електронском облику садржи квалификовани електронски печат, односно квалификовани електронски потпис, у складу са законом којим се уређује електронски потпис, са придруженим временским жигом.[26]

Када су у питању правна лица регистрована у Републици Србији, увидом у решење АПР-а или увидом у извод о регистрованим подацима о привредном субјекту, који издаје АПР, обвезник може прибавити податак о имену и презимену и јединственом матичном броју грађана (у даљем тексту: ЈМБГ) стварног власника странке, који је држављанин Републике Србије. Међутим, ЗСПНФТ захтева да обвезник. поред податка о имену и презимену, мора прибавити податак и о датуму и месту рођења[27], као и податак о пребивалишту или боравишту стварног власника странке, а који нису садржани у решењу или изводу АПР-а. Поред наведеног, уколико се као стварни власник странке појављује физичко лице, које је страни држављанин, онда су у решењу или изводу АПР-а садржани подаци о његовом имену и презимену, броју пасоша и држави издавања, а не и подаци о датуму и месту рођења, пребивлишту или боравишту.

Нпр. увидом у оригинал или оверену копију решења АПР-а обвезник може утврдити идентитет стварног власника странке (без свих податка које је дужан да прибави према члану 25. став 1. ЗСПНФТ-а, па је стога потребно да недостајуће податке прибави на други, ЗСПНФТ-ом прописан начин) и на копији решења уписати датум, време и лично име лица које је извршило увид у решење. Исто важи и за документацију из регистра, који води надлежни орган државе седишта странке, при чему обвезник мора водити рачуна да ли документација из тог регистра садржи све податке о стварном власнику, који су прописани чланом 25. став 1. ЗСПНФТ-а.

Такође, наведени подаци се могу прибавити и непосредним увидом у званични јавни регистар у складу са одредбама члана 20. став 4. и 6. ЗСПНФТ-а, односно непосредним увидом у регистар који води надлежни орган државе седишта или

---

[26] в. члан 25. став 2. ЗСПНФТ-а. Треба имати у виду да за разлику од документације која се односи на утврђивање и проверу идентитета странке која је правно лица и која не сме бити старија од три месеца од дана издавања (члан 20. став 3. ЗСПНФТ-а), документација која се односи на утврђивање идентитета стварног власника правног лица и лица страног права не сме бити старија шест месеци од дана издавања.

[27] Из ЈМБГ-а видљив је податак о датуму рођења и од 1976. године о месту рођења физичког лица, односно до 1976. године о пребивалишту физичког лица.

други званични јавни регистар.[28] и у том случају обвезник је дужан да обезбеди копију извода из тог регистра коју чува у складу са законом.Обвезник је дужан да на одштампаном изводу из тог регистра, који чува у складу са законом, упише датум, време и лично име лица које је извршило увид. Ако обвезник посумња у истинитост прибављених података дужан је да о томе прибави писмену изјаву странке.[29]

Дакле, обвезник може утврдити идентитет стварног власника странке и непосредним увидом на сајт званичног јавног регистра и штампањем извода са тог сајта, односно штампањем интернет странице на којој су садржани подаци о стварном власнику странке. Уколико одштампани извод из јавног регистра већ садржи датум и време утврђивања идентитета стварног власника странке, није потребно поново накнадно уносити исте, већ је довољно унети лично име лица које је извршило увид. Такође, треба имати у виду и да одштампани извод са сајта АПР-а не садржи све прописане податке, односно да не садржи податак о датуму и месту рођења, као ни податак о пребивалишту, односно боравишту стварног власника странке, већ само податак о имену и презимену и ЈМБГ-у стварног власника странке. Поред наведеног, треба водити рачуна и да ли одштампани извод са сајта званичног јавног регистра државе седишта странке садржи све податке из члана 25. став 1. ЗСПНФТ-а, те уколико не садржи, потребно је прибавити недостајуће податке на други, ЗСПНФТ-ом прописан начин.

Приликом утврђивања стварног власника странке непосредним увидом у званични јавни регистар могућа је:

- <u>Идентификација стварног власника правног лица регистрованог у Републици Србији</u> Ако обвезник утврђује идентитет стварног власника странке која је правно лице регистровано у Републици Србији, увидом на званични сајт АПР-а: http://pretraga2.apr.gov.rs/unifiedentitysearch, након претраге привредног друштва по пословном имену или матичном броју, потребно је отворити таб „чланови“, где се за сваког члана појединачно, поред његовог номиналног и/или процентуланог удела у капиталу правног лица, налазе следећи подаци:

  1) за домаће физичко лице - лично име и јединствени матични број грађана;

  2) за странца - лично име, број пасоша и држава издавања, односно лични број за странца, односно број личне карте странца и земља издавања;

  3) за домаће правно лице - пословно име, адреса седишта и матични број;

  4) за страно правно лице - пословно име, адреса седишта, број под којим се то правно лице води у матичном регистру и држава у којој је то лице регистровано.[30]

---

[28] в. члан 25. став 2. ЗСПНФТ-а

[29] в. члан 25. став 2. ЗСПНФТ-а

[30] в. члан 9а Закона о привредним друштвима („Службени гласник РС“, бр. 36/11, 99/11, 83/14 - др. закон, 5/15, 44/18 , 95/18 и 91/19, у даљем тексту: ЗПД)

Такође, на сајту АПР-а јавно су доступне одлуке регистратора, које такође могу послужити у наведену сврху.

- Идентификација стварног власника правног лица регистрованог у другој држави Када су у питању правна лица регистрована у некој другој држави, обвезници могу увид у званични јавни регистар државе седишта правног лица извршити, на пример, помоћу следећих линкова: http://www.ecrforum.org/worldwide-registers/, http://www.ebr.org/, https://opencorporates.com/, https://www.gov.uk/get-information-about-a-company и https://www.step.org/.

Поред наведеног, податак о матичном броју домаћег или страног правног лица, које је оснивач домаћег правног лица, доступан је на званичном сајту АПР-а, што обвезнику може послужити за даље утврђивање стварног власника, који је увек физичко лице. Исто важи и за сајтове страних званичних јавних регистара привредних субјеката.

Када је у питању утврђивање и провера идентитета стварног власника правног лица регистрованог у другој држави треба имати у виду да је ЗСПНФТ-ом прописано да се подаци о стварном власнику правног лица, које је регистровано у другој држави, могу прибавити увидом у оригинал или оверену копију документације из страног регистра привредних субјеката или непосредним увидом на званични сајт тог регистра, не захтевајући да документација (нпр. решење) или одштампани извод са сајта страног званичног јавног регистра привредних субјеката буду преведени на српски језик.

2. Следећа могућност, која је прописана ЗСПНФТ-ом, за случај ако из званичног јавног регистра, односно регистра који води надлежни орган државе седишта, није могуће прибавити све податке о стварном власнику странке, јесте да је у том случају обвезник дужан да податке који недостају прибави из оригиналног документа или оверене копије документа или друге пословне документације, коју му доставља заступник, прокуриста или пуномоћник странке.[31]

   ЗСПНФТ-ом је, дакле, прописано да у случају да обвезник не може прибавити све податке о стварном власнику странке из званичног јавног регистра, односно регистра који води надлежни орган државе седишта, да је дужан да податке који недостају, прибави из оригиналног документа или његове оверене копије или из друге пословне документације, не захтевајући да наведена документација буде преведена на српски језик.

   Пословна документација може се разликовати нарочито када су у питању страна правна лица, а може обухватити уговоре о оснивању или други оснивачки акт, статуте, одлуке управних и надзорних одбора, разна овлашћења, уговоре чланова, књигу акционара, уговор о поверавању, годишњи извештај и слично. Приликом идентификације правног лица и стварног власника правног лица могу се користити регистри који воде регистрациони агенти/заступници који имају дозволу за рад у својим државама, под условом да се из ових регистара несумњиво може утврдити идентитет стварних власника. Остала пословна документација може бити разнолика, нарочито када су у питању дестинације које

[31] в. члан 25. став 3. ЗСПНФТ-а

су познате као оф-шор односно порески рајеви и може обухватити нпр. разне оснивачке акте, статуте, потврде о оснивању у складу са важећим прописима одређене државе, подврде о адреси седишта, потврде да компанија добро послује (*Certificate of good standing*), разне сертификате о акционарима, стварним власницима или управљачима или заступницима одређене компаније, разни изводи из регистра који најчешће садрже датум оснивања, назив агента преко којег се компанија региструје, адресу и сл.

3. Затим је, као следећа могућност, прописано да податке, које из објективних разлога није могуће прибавити на неки од претходних начина, обвезник може прибавити и увидом у комерцијалне или друге доступне базе и изворе података или из писмене изјаве заступника, прокуристе или пуномоћника и стварног власника странке. У поступку утврђивања идентитета стварног власника, обвезник може да прибави копију личног документа стварног власника странке.[32]
   Обвезницима је на располагању широк спектар комерцијалних, општих и специјализованих база података које се могу користити за утврђивање и проверу идентитета стварних власника, берзе, базе података које се односе на домаће и стране функционере, подаци до којих се може доћи на интернет претраживачима, путем штампаних медија и др. Од домаћих комерцијалних база података на располагању су, примера ради: Bisnode, Послови, Бонитет и Intelligence, а од страних комерцијалних база података, на пример: Amadeus, Scoring, World-check, Factiva, Lexis nexis, Thomson Reuters, Targens, Orbis и First Pass.
   Писмену изјаву поред заступника, прокуристе или пуномоћника мора дати и сам стварни власник странке, а у поступку утврђивања идентитета стварног власника, обвезник може да прибави копију личног документа стварног власника странке.
   Обвезници треба да воде рачуна да писмену изјаву могу прибавити тек након што документују да су исцрпели претходне могућности за утврђивање идентитета стварног власника странке.
4. Ако обвезник, након предузимања свих напред наведених радњи није у могућности да утврди стварног власника странке, дужан је да утврди идентитет једног или више физичких лица која обављају функцију највишег руководства у странци. Обвезник је дужан да документује радње и мере, предузете ради утврђивања идентитета стварног власника странке, односно да има материјалне доказе у виду прикупљене документације да је извршио све претходне кораке, али и да поред тога није успео да утврди стварног власника странке.[33]
   Ко обавља функцију највишег руководства у странци, регулисано је прописима[34] и интерним актима странке. На званичном сајту АПР-а су доступни подаци о

[32] в. члан 25. став 4. ЗСПНФТ-а

[33] в. члан 25. став 5. ЗСПНФТ-а

[34] Према члану 3. став 1. тачка) 30) ЗСПНФТ-а највише руководство јесте лице или група лица која, у складу са законом, води и организује пословање обвезника и одговорно је за обезбеђивање законитости рада. У складу са ЗПД-ом у зависности од правне форме привредног друштва, као највише руководство могу се појавити: директор, директори, одбор директора, извршни одбор и надзорни одбор, а управни

личном имену и јединственом матичном броју грађана чланова највишег руководства, а који подаци могу бити полазна основа за прибављање других прописаних података.

Што се тиче провере идентитета стварног власника странке, обвезник је дужан да предузме разумне мере да провери идентитет стварног власника странке, тако да у сваком тренутку зна власничку и управљачку структуру странке и да зна ко су стварни власници странке.[35]

Обвезник интерним актом дефинише шта се сматра сложеном власничком структуром у случају када се као странка или правно лице у власничкој структури странке појављује оф-шор правно лице, што је пожељно ради уједначене примене и бољег разумевања сложене власничке структуре од стране свих запослених код обвезника.

Нпр. уколико је привредно друштво регистровано као друштво с ограниченом одговорношћу где су као оснивачи уписана оф-шор правна лица од којих свако има по 20 % удела у капиталу, ова форма може се сматрати сложеном власничком структуром.

*Стварни власник странке која је физичко лице*

Странка из члана 3. став 1. тачка 10) ЗСПНФТ-а, који дефинише стварног власника странке, како је већ наведено, укључује и физичко лице. Појашњења ради, стварни власник странке која је физичко лице је физичко лице које посредно или непосредно контролише странку.

Под контролом странке подразумева се контрола трансакције или пословног односа која за практичну последицу има то да странка не поступа за свој рачун, нпр. ако странка која је физичко лице успоставља пословни однос или врши трансакцију у присуству другог физичког лица од кога добија инструкције или врши трансакцију читајући белешку са инструкцијама и слично, може се посумњати да друго лице контролише странку, односно када странка отвара рачун у своје име, а стварни ималац средстава и налогодавац трансакције је неко друго лице.

*Поступак утврђивања стварног власника странке која је физичко лице*

Обвезник може својим унутрашњим актима ближе уредити начин на који ће идентификовати стварног власника странке која је физичко лице, па тако може предвидети, у складу са анализом ризика од прања новца и финансирања тероризма, да физичко лице које успоставља пословни однос, односно врши трансакцију попуни изјаву у којој ће навести у чије име и за чији рачун то лице поступа.

---

одбор, ако је посебним законом прописан као обавезан орган управљања (в. чл. 10 б став 1. тачка 2) Закона о финансијском лизингу („Службени гласник РС", број 55/03, 61/05, 31/11 и 99/11 – др. закони)

[35] в. члан 25. став 6. ЗСПНФТ-а. У ФАТФ препоруци 24, у фусноти на страни 85. је дефинисано шта се сматра разумним мерама: „Предузете мере треба да буду сразмерне нивоу ризика, утврђеног анализом ризика, или сразмерне сложености власничке структуре странке или природи контролишућег утицаја лица која имају власничке уделе или акције."

Утврђивање и провера идентитета физичког лица, које је стварни власник странке, која је физичко лице, врши се прибављањем следећих података: име и презиме, датум и место рођења, пребивалиште или боравиште и ЈМБГ физичког лица, као и врсту и број личног документа, назив издаваоца, датум и место издавања. Наведени подаци се прибављају увидом у лични документ уз обавезно присуство лица чија се идентификација врши. Ако из тог документа није могуће прибавити све прописане податке, подаци који недостају прибављају се из друге службене исправе. Подаци које, из објективних разлога није могуће прибавити на тај начин, прибављају се непосредно од странке. Ако приликом утврђивања и провере идентитета странке обвезник посумња у истинитост прикупљених података или веродостојност исправа из којих су подаци прибављени, дужан је да од странке прибави писмену изјаву о истинитости и веродостојности података и исправа. Приликом идентификације физичког лица обвезник је дужан да прибави фотокопију личног документа тог лица, коју чува у складу са законом, и да на истој упише датум, време и лично име лица које је извршило увид.[36]

### *Стварни власник лица грађанског права*

Странка, у смислу ЗСПНФТ-а, може, између осталог, поред правног лица бити и лице грађанског права, које ЗСПНФТ дефинише као удружења појединаца која удружују или ће удруживати новац или другу имовину за одређену намену.[37] У питању су сви они који нису правна лица, предузетници или физичка лица, а могу да имају рачун у банци.[38]

Дакле, треба разликовати удружење, које нема својство правног лица и које представља лице грађанског права од удружења које има својство правног лица.

Ако је удружење правно лице[39] онда се утврђује и проверава његов идентитет у складу са чланом 20. ЗСПНФТ-а, а идентитет његовог стварног власника утврђује се и проверава у складу са чланом 25. ЗСПНФТ-а. У том случају, поред напред наведеног у погледу поступка утврђивања стварног власника странке која је правно лице, треба имати у виду да се на сајту АПР-а налази регистар удружења, као и регистар страних удружења који садрже податке о имену и презимену и ЈМБГ-у (односно за стране држављане о броју пасоша и држави издавања) заступника, као и податак о називу удружења, тако да се наведени подаци могу прибавити из решења или извода АПР-а,

---

[36] в. члан 17. ЗСПНФТ-а

[37] в. члан 3. став 1. тачка 9) ЗСПНФТ-а

[38] в. http://www.apml.gov.rs/cyr52/faq_group/Стручна-Мишљења.html (Шта се подразумева под „лицима грађанског права"? То су сви они који нису правна лица, предузетници или физичка лица, а могу да имају рачун у банци. Ова дефиниција лица грађанског права важи само за овај Закон. Синдикат није лице грађанског права, као што то није ни политичка партија, јер по Закону о политичким странкама партија се мора регистровати као правно лице.)

[39] Удружење стиче својство правног лица уписом у регистар удружења, при чему је упис добровољан (в. члан 4. Закона о удружењима („Службени гласник РС", број 51/09, 99/11 – др. закони и 44/18 – др.закон).

односно штампањем извода са сајта АПР-а, а недостајући подаци се могу прибавити на начин како је напред описано.[40]

ЗСПНФТ-ом је посебно прописано ко се сматра стварним власником привредног друштва, односно другог правног лица и ко се сматра стварним власником траста, односно другог лица страног права (као што је напред описано), а не и ко се сматра стварним власником лица грађанског права, већ је ЗСПНФТ-ом прописан само поступак утврђивања и провере идентитета лица грађанског права.[41] С обзиром да је лице грађанског права странка у смислу члана 3. став 1. тачка 5) ЗСПНФТ-а, а да је стварни власник странке физичко лице које посредно или непосредно има у својини или контролише странку[42], приликом утврђивања стварног власника лица грађанског права, као странке, треба узети у обзир ову одредбу ЗСПНФТ-а.

### *Поверавање утврђивања и провере идентитета стварног власника странке трећем лицу*

Код успостављања пословног односа обвезник може, под условима утврђеним ЗСПНФТ-ом, поверити трећем лицу вршење појединих радњи и мера познавања и праћења странке, укључујући и утврђивање и проверу идентитета стварног власника странке.[43]

ЗСПНФТ је ограничио круг лица која се могу појавити као треће лице, а то су: банке, друштва за управљање инвестиционим фондовима, друштва за управљање добровољним пензијским фондовима, брокерско-дилерска друштва, друштва за ревизију и самостални ревизори, институције електронског новца, платне институције, факторинг друштва, јавни поштански оператор са седиштем у Републици Србији, основан у складу са законом којим се уређују поштанске услуге и друштва која имају дозволу за обављање послова животног осигурања, као и наведени субјекти из друге државе, ако подлежу обавезној законској регистрацији за обављање делатности, примењују радње и мере познавања и праћења странке, воде евиденције на начин који је једнак или сличан начину који је прописан овим законом, и адекватно су надзирани у вршењу послова спречавања и откривања прања новца и финансирања тероризма.[44]

Нпр. приликом отварања рачуна у банци новооснованог правног лица, банка као обвезник ЗСПНФТ-а дужна је да утврди идентитет стварног власника странке (осим у случају изузетака прописаних ЗСПНФТ-ом). Иста странка може накнадно постати и странка правног лица које се бави пружањем рачуноводствених услуга, које је такође обвезник ЗСПНФТ-а и тада правно лице које пружа рачуноводствене услуге може да

---

[40] Такође, треба имати у виду да се ЗЦЕСВ примењује искључиво на Регистроване субјекте и истим је прописано да је стварни власник Регистрованог субјекта – задруге, удружења, фондације, задужбине и установе физичко лице регистровано за заступање, ако овлашћено лице за заступање није пријавило друго физичко лице као стварног власника (в. члан 3. став 1. тачка 3) подтачка (5) ЗЦЕСВ-а).

[41] в. члан 23. ЗСПНФТ-а

[42] в. члан 3. став 1. тачка 10) ЗСПНФТ-а

[43] в. члан 30. став 1. ЗСПНФТ-а

[44] в. члан 30. став 2. тачка 1) и 2) ЗСПНФТ-а

повери банци утврђивање идентитета стварног власника странке, односно да од исте прибавити прописане податке.

Уколико обвезник повери утврђивање и проверу идентитета стварног власника странке трећем лицу, исти се не ослобађа одговорности за правилно вршење ове радње и мере познавања и праћења странке у складу са ЗСПНФТ-ом.[45]

Услови за поверавање вршења појединих радњи и мера трећем лицу и поступак, односно начин прибављања података и документације од трећег лица регулисани су члановима 30-33. ЗСПНФТ-а.

## СМЕРНИЦЕ ЗА ЕВИДЕНТИРАЊЕ СТВАРНОГ ВЛАСНИКА РЕГИСТРОВАНОГ СУБЈЕКТА У ЦЕНТРАЛНОЈ ЕВИДЕНЦИЈИ

### *Уводне напомене*

Према претходно важећем ЗЦЕСВ АПР је био у обавези да у складу са чланом 17. Закона успостави Централну евиденцију стварних валсника најкасније до 31. децембра 2018. године. Постојећи субјекти (на дан 31. децембра 2018. године) имали су обавезу да најксније до 31. јануара 2019. године у Централну евиденцију евидентирају податке о стварним власницима. Према последњим изменама и допунама ЗЦСЕВ предвиђено је да постојећи Регистровани субјекти који до дана ступања на снагу измена и допуна (тачније 24. децембра 2019. године) нису евидентирали податке о ставрном власнику, дужни су да то ураде до 31. јануара 2020. године. АПР има надлежност да проверава јесу ли сви Регистровани субјекти испунили своју законску обавезу и евидентирали податке о ставрном власнику у задатом року.

Уколико Регистровани субјект није поступио у року АПР овлашћена је за покретање прекршајног поступка против Регистрованог субјекта.

Регистровани субјекти су:

1) привредна друштва, осим јавних акционарских друштава;
2) задруге;
3) огранке страних привредних друштава;
4) пословна удружења и удружења, осим политичких странака, синдиката, спортских организација и удружења, цркава и верских заједница;
5) фондације и задужбине;
6) установе;
7) представништва страних привредних друштава, удружења, фондација и задужбина.

Даље, одредбама члана 3. став 1. тачка 3) ЗЦЕСВ-а прописано је да је стварни власник Регистрованог субјекта:

(1) физичко лице, које је посредно или непосредно ималац 25% или више удела, акција, права гласа или других права, на основу којих учествује у управљању

[45] в. члан 30. став 5. ЗСПНФТ-а

Регистрованим субјектом, односно учествује у капиталу Регистрованог субјекта са 25% или више удела;

(2) физичко лице које посредно или непосредно има преовлађујући утицај на вођење послова и доношење одлука;

(3) физичко лице, које Регистрованом субјекту посредно обезбеди или обезбеђује средства и по том основу битно утиче на доношење одлука органа управљања Регистрованог субјекта приликом одлучивања о финансирању и пословању;

(4) физичко лице које је оснивач, повереник, заштитник, корисник ако је одређен, као и лице које има доминантан положај у управљању трастом, односно у другом лицу страног права;

(5) физичко лице које је регистровано за заступање задруга, удружења, фондација, задужбина и установа, ако овлашћено лице за заступање није пријавило друго физичко лице као стварног власника.

Ставом 2. истог члана ЗЦЕСВ-а прописано је да ако није могуће одредити физичко лице из става 1. тачка 3) подтач. (1) - (4) овог члана на начин како је то прописано, стварни власник Регистрованог субјекта је физичко лице које је регистровано за заступање, односно које је регистровано као члан органа тог субјекта.

***Како применити критеријуме за одређивање и евидентирање стварног власника?***

Имајући у виду наведене одредбе ЗЦЕСВ-а, јавна акционарска привредна друштва регистрована у Републици Србији изузета су од обавезе одређивања и евидентирања стварног власника, што значи да сва остала привредна друштва, односно остали Регистровани субјекти, имају обавезу да евидентирају стварног власника, без обзира што рецимо власник Регистрованог субјекта може бити домаће или страно јавно акционарско друштво. Ово још из разлога што се мора доћи до крајњег стварног власника Регистрованог субјекта који је, у смислу овог закона, увек физичко лице.

Даље, при утврђивању стварног власника Регистрованог субјекта, потребно је проћи кроз све критеријуме, те уколико постоји физичко лице које непосредно или посредно има најмање 25% или више удела, акција, права гласа или других права, а постоји и физичко лице које по другом наведеном основу (преовлађујући утицај, посредно обезбеђивање средстава, траст) испуњава услове да буде евидентирано као стварни власник, као стварног власника требало би евидентирати то друго лице, а имајући у виду чињеницу да оно битно утиче на доношење одлука Регистрованог субјекта. Дакле, при утврђивању стварног власника потребно је проверити и да ли постоји физичко лице које има преовлађујући утицај или физичко лице које посредно обезбеђује средстава и по том основу битно утиче на доношење одлука приликом одлучивања о финансирању и пословању, односно физичко лице које је оснивач, повереник, заштитник, корисник траста, као и лице које има доминантан положај у управљању трастом, односно у другом лицу страног права, а не само утврдити физичко лице које има најмање 25% или више удела, акција, права гласа или других права.

Такође, наведени услови (прописани чланом 3. став 1. тачка 3) ЗЦЕСВ-а) нису кумулативни у односу на једно физичко лице, што практично значи да једно физичко лице не мора испуњавати све ове услове да би било евидентирано као стварни власник Регистрованог субјекта.

У Централну евиденцију стварни власник Регистрованог субјекта евидентира се само по једном од основа из члана 3. став 1. тачка 3) ЗЦЕСВ-а. Када се евидентирање стварног власника врши по основу преовлађујућег утицаја, у Централну евиденцију може се евидентирати само једно физичко лице.

***Посебни случајеви***

**I** Одредбама члана 2. став 2. ЗЦЕСВ-а прописано је да се ЗЦЕСВ не примењује на привредна друштва и установе у којима је Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе једини члан, односно оснивач.

Међутим, када се у власничкој структури Регистрованог субјекта, појави Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе, као члан који има најмање 25% или више удела, акција, права гласа или других права, а не постоји физичко лице које по другом наведеном основу (преовлађујући утицај, посредно обезбеђивање средстава, траст) испуњава услове да буде евидентирано као стварни власник, као стварни власник Регистрованог субјекта у односу на Републику Србију, аутономну покрајину или јединицу локалне самоуправе, као члана Регистрованог субјекта, уписује се физичко лице које је регистровано за заступање Регистрованог субјекта, односно које је регистровано као члан органа тог субјекта. Исто важи, и када се у власничкој структури Регистрованог субјекта као члан појави друга држава и њене територијалне јединице.

Када се у власничкој структури Регистрованог субјекта, појави фонд чији је оснивач Републике Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе, као члан који има најмање 25% или више удела, акција, права гласа или других права, а не постоји физичко лице које по другом наведеном основу (преовлађујући утицај, посредно обезбеђивање средстава, траст) испуњава услове да буде евидентирано као стварни власник, као стварни власник Регистрованог субјекта у односу на фонд чије је оснивач Републике Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе, који је члан Регистрованог субјекта, уписује се физичко лице које је регистровано за заступање Регистрованог субјекта, односно које је регистровано као члан органа тог субјекта.

Када се у власничкој структури Регистрованог субјекта појави инвестициони фонд као члан који има најмање 25% или више удела, акција, права гласа или других права, а не постоји физичко лице које по другом наведеном основу (преовлађујући утицај, посредно обезбеђивање средстава, траст) испуњава услове да буде евидентирано као стварни власник, стварни власник Регистрованог субјекта за инвестициони фонд одређује се у односу на друштво за управљање тим инвестиционим фондом.

**II** Стварни власник се не одређује:

- за Регистроване субјекте чији су једини чланови: привредна друштва или установе из члана 2. став 2. ЗЦЕСВ-а, јавна предузећа и Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе;

- за Регистроване субјекте који су у стечају у складу са законом којим се уређује стечај;

- за Регистроване субјекте над којима је покренут поступак принудне ликвидације у складу са законом којим се уређује правни положај привредних друштава и других облика организовања;

- у односу на стечајну масу у складу са законом којим се уређује стечај, када се иста појави у структури капитала Регистрованог субјекта;

- у односу на друштвени капитал и Регистар акција и удела, када се исти појави у структури капитала Регистрованог субјекта.

***Преовлађујући утицај, посредно обезбеђивање средстава и траст***

Преовлађујући утицај на вођење послова и доношење одлука привредног друштва у смислу ЗЦЕСВ-а подразумева преовлађујући утицај физичког лица (има апсолутна права одлучивања или апсолутно право „вета") у доношењу одлука о финансијској и пословној политици Регистрованог субјекта, као што су:

- усвајање или измена пословног плана привредног друштва;
- промена делатности, правне форме и начина пословања привредног друштва;
- додатно задуживање путем зајмова и кредита;
- доношење одлука о дивидендама или другим расподелама добити

Израз „апсолутна права одлучивања или апсолутно право „вета" значи да физичко лице има способност да самостално донесе одлуку или стави „вето" на исту без заједничког деловања са другим лицима.

Сматра се да физичко лице има преовлађујући утицај и ако:

- има право на именовање већине директора или чланова надзорног одбора привредног друштва;

- је значајно укључено у управљање и вођење пословне политике друштва (нпр. физичко лице које није члан одбора директора, али редовно усмерава и утиче на доношење одлука одбора директора или када члан друштва који има већинско учешће у основном капиталу при коришћењу гласачких права увек или готово увек уважава препоруке тог физичког лица).

Неће се сматрати да имају преовлађујући утицај физичка лица - адвокати, рачуновође, консултанти за улагања, порезе, финансије и слично, који пружају професионалне савете и услуге у складу са правилима струке.

Одређивање физичког лица – стварног власника које посредно Регистрованом субјекту посредно обезбеди или обезбеђује средстава и по том основу битно утиче на доношење одлука органа управљања приликом одлучивања о финансирању и пословању, подразумева да се идентификује физичко лице, која није видљиво у власничкој структури Регистрованог субјекта, а које по основу одређеног правног посла, односно правног односа (нпр. фидуцијарни правни посао) посредно обезбеђује средства

Регистрованом субјекту и по том основу битно утиче на доношење одлука органа управљања тог субјекта приликом одлучивања о финансирању и пословању.

Када се у власничкој структури Регистрованог субјекта појави траст или друго лице страног права које по својој функцији и структури има сличности са трастом, као члан који има најмање 25% или више удела, акција, права гласа или других права, у односу на траст у Централну евиденцију евидентира се физичко лице које је оснивач, повереник, заштитник, корисник траста (ако је одређен), као и лице које има доминантан положај у управљању трастом, односно у другом лицу страног права.

***Заступник и члан органа управљања као стварни власник***

Изузетно, ако није могуће одредити физичко лице на начин како је то прописано (не постоји ни једно физичко лице које испуњава услове прописане ЗЦЕСВ-ом или када нису доступни сви подаци, односно потпуна документација за одређивање физичког лица које би испуњавало услове прописане ЗЦЕСВ-ом), стварни власник Регистрованог субјекта је физичко лице које је регистровано за заступање, односно које је регистровано као члан органа тог субјекта.

У овом случају Регистровани субјект може сам одредити било које лице (једно или више) регистровано за заступање (без обзира на ограничења овлашћења у заступању), односно одредити друго физичко лице (једно или више) које је регистровано као члан органа тог субјекта.

***Документација***

У складу са чланом 10. ЗЦЕСВ-а прописана је обавеза за Регистрованог субјеката да има и чува одговарајуће, тачне и ажурне податке и документа на основу којих се одређује стварни власник Регистрованог субјекта. То могу бити сва релевантна документа помоћу којих је одређен стварни власник, па би у зависности од основа из члана 3. став 1. тачка 3) ЗЦЕСВ-а, за подтачку (1) то могао бити извод из надлежног регистра. Међутим, ако из званичног јавног регистра, односно регистра који води надлежни орган државе седишта страног лица није могуће прибавити све податке о стварном власнику, Регистровани субјект те податке може прибавити из оригиналног докумената или оверене копије документа или друге пословне документације, коју му доставља заступник или пуномоћник тог страног лица (уговор чланова, оснивачки акт и сл.). Даље, у погледу потребних докумената за подтачку (2) тачка 3) истог члана ЗЦЕСВ-а, то би такође, могао бити уговор чланова, оснивачки акт, односно изјава заступника и други докази којима се доказује да то лице посредно или непосредно има преовлађујући утицај на вођење послова и доношење одлука, за подтачку (3) тачка 3) истог члана ЗЦЕСВ-а, то би могли бити изводи из банке, закључен уговор о фидуцијарном правном послу и други докази којима се доказује трансакција и изјава заступника да то лице посредно обезбеђује средства или је обезбедило средства, и по том основу битно утиче на доношење одлука органа управљања Регистрованог субјекта приликом одлучивања о финансирању и пословању. Дакле, то могу бити било који документи (јавног или

приватног права) којим се доказује да неко лице испуњава услове из члана 3. ЗЦЕСВ-а, односно којима се доказује да је то лице стварни власник Регистрованог субјеката.

ЗЦЕСВ није прецизирао начин одређивања стварног власника, као ни форму по којој то треба спровести, односно истим није прописана обавеза за Регистрованог субјекта да сачини изјаву у којој ће навести ко је стварни власник Регистрованог субјекта, по ком основу га је одредио и сл. С тим у вези, прописана је само обавеза за Регистрованог субјеката да прибави сва потребна документа на основу којих је одредио стварног власника. Поред тога, по успостављању Централне евиденције стварних власника лице овлашћено за заступање ће, у складу са одредбама ЗЦЕСВ-а, поред одређивања стварног власника и обавезе чувања документације (у папирној или електронској форми), имати и обавезу да унесе прописане податке о стварном власнику, као и основ по ком је стварни власник одређен у конкретном случају. Међутим, уколико Регистровани субјекат жели и сматра то целисходним, исти може (јер му ЗЦЕСВ то не забрањује) поред документа на основу којих је одредио стварног власника да поседује и одлуку или изјаву о одређивању стварног власника Регистрованог субјекта.

## Примери утврђивања стварног власника

### Пример 1

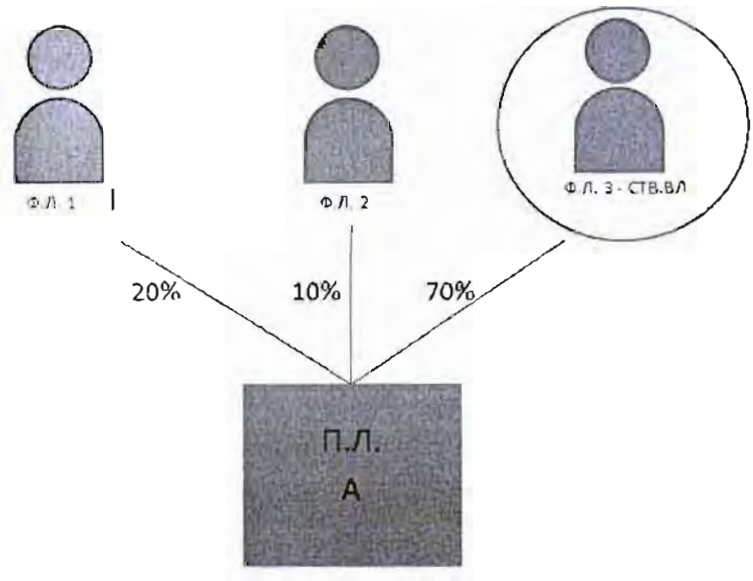


Непосредни стварни власник правног лица А:

- Физичко лице 3 (власништво) – 70%

Физичко лице 3 је непосредни стварни власник правног лица А, пошто је Физичко лице 3 власник 25% или више удела у правном лицу А.

Физичка лица 1 и 2 нису стварни власници пошто сваки од њих поседује удео у власништву мањи од 25%.

Непосредни стварни власник: физичко лице, које је непосредно ималац 25% или више пословног удела, акција, права гласа или других права, на основу којих учествује у управљању правним лицем.

Пример 2

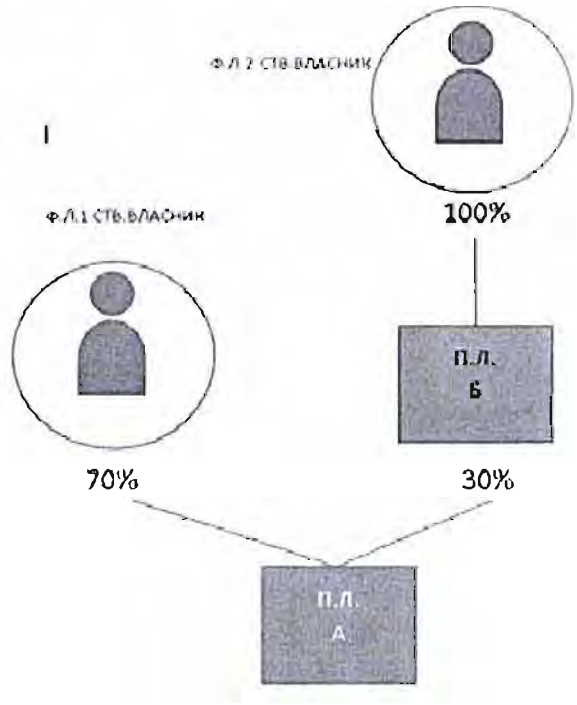


Непосредни стварни власник правног лица А: Физичко лице 1 са уделом од 70%.

Посредни стварни власник правног лица А: Физичко лице 2 са уделом од 30%, јер је једини оснивач правног лица Б.

Посредни стварни власник: физичко лице које у правном лицу (странци) поседује 25% или више удела, акција или права гласа преко удела, акција, права гласа које то лице поседује у другим правним лицима које учествују у власничкој структури правног лица (странке).

Пример 3

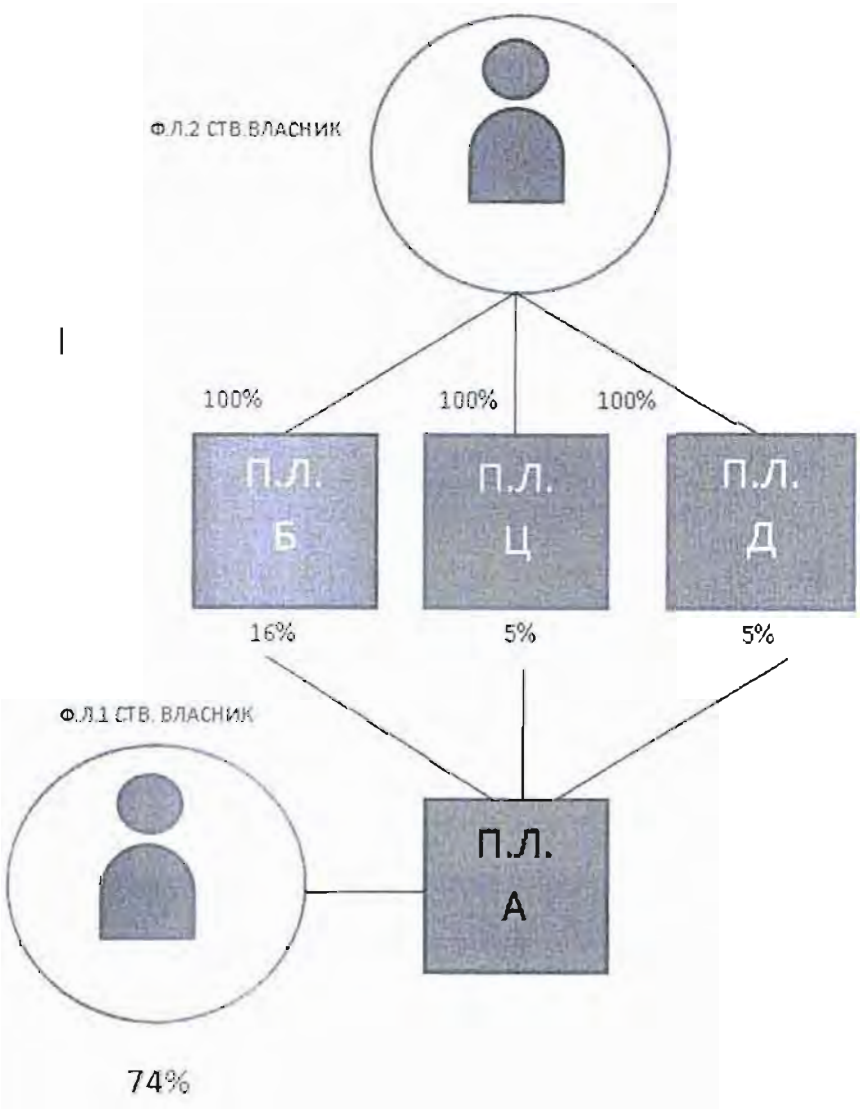


Непосредни стварни власник правног лица А: Физичко лице 1 – удео 74%

Физичко лице 2 је посредни стварни власник правног лица А, са укупним уделом у власништву од 26%, што остварује кроз правна лица Б (16% удела), Ц (5% удела) и Д (5% удела).

Када је једно или више правних лица које учествују у власничкој структури правног лица – странке, контролисано од стране истог физичког лица које је посредно власник

25% или више удела правног лица (странке), тада се ово лице има сматрати за посредног стварног власника странке.

Пример 4

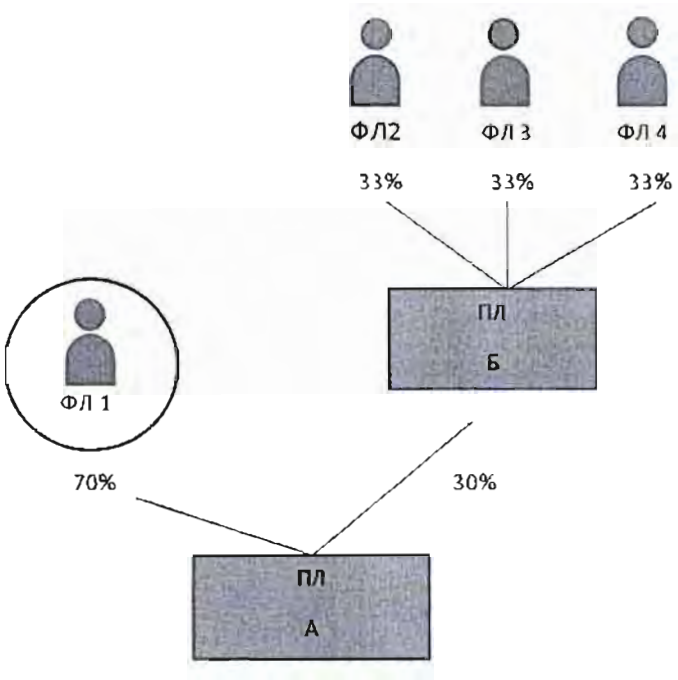


Непосредни стварни власник правног лица А је физичко лице 1 са уделом од 70%.

Физичка лица 2, 3 и 4 су власници удела од по 33% у правном лицу Б, које (са 30%) учествује у власништву правног лица А, па можемо закључити да ниједно од наведених лица (осим, већ наведеног физичког лица 1) нема 25% или више удела у правном лицу А.

Пример 5

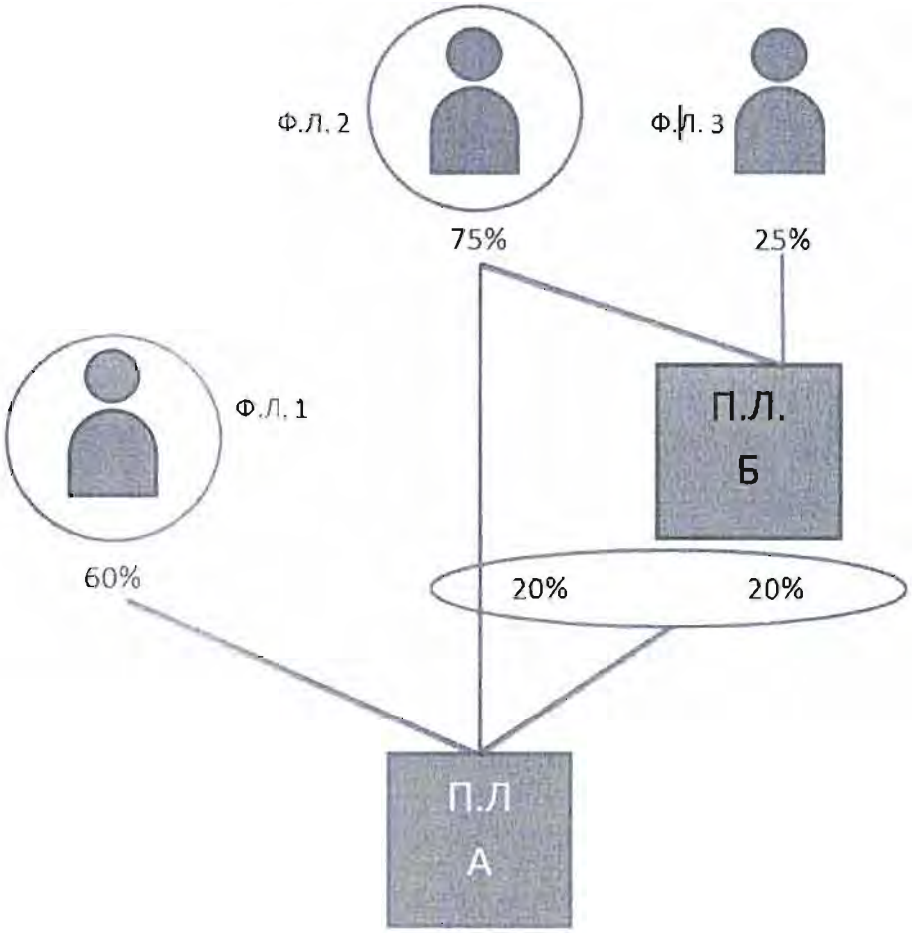


Непосредни стварни власник правног лица А је Физичко лице 1 са 60% удела.

Посредни стварни власник правног лица А је Физичко лице 2, које учествује са 20% непосредног власништва у правном лицу А, а посредно је власник додатних 15% у правном лицу А, кроз 75% удела у правном лицу Б.

Стварни власници правног лица А: Физичко лице 1 са 60% удела и Физичко лице 2 са 35% удела.

Пример 6

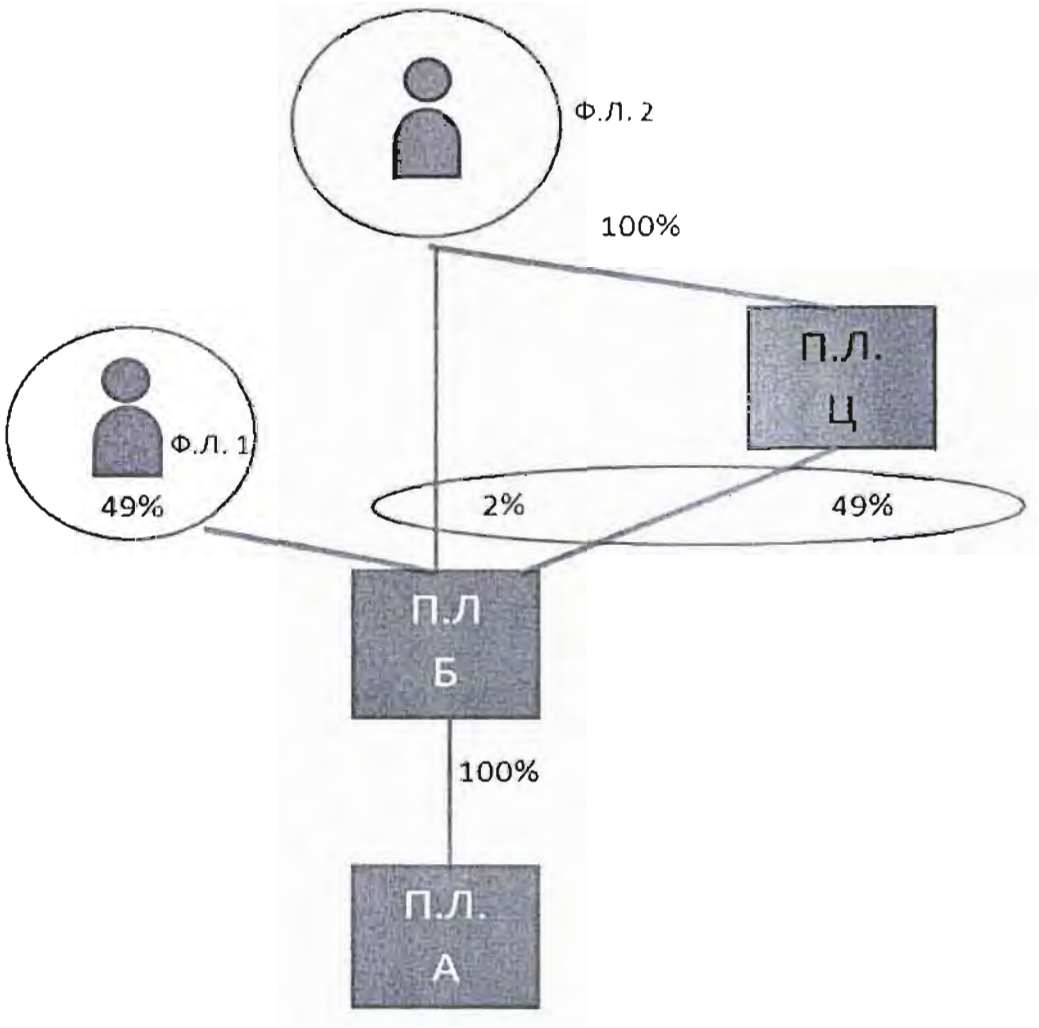


Физичко лице 1 – посредни стварни власник правног лица А. са уделом од 49% у власништву правног лица Б, које је једини власник правног лица А.

Физичко лице 2 – посредни стварни власник правног лица А, са укупно 51% удела у власништву правног лица Б и то:

- непосредно, са 2% удела у власништву и
- посредно, као једини оснивач правног лица Ц, са 49% удела у правном лицу Б.

Стварни власници правног лица А: Физичко лице 1 са уделом од 49% и Физичко лице 2 са уделом од 51%

Пример 7

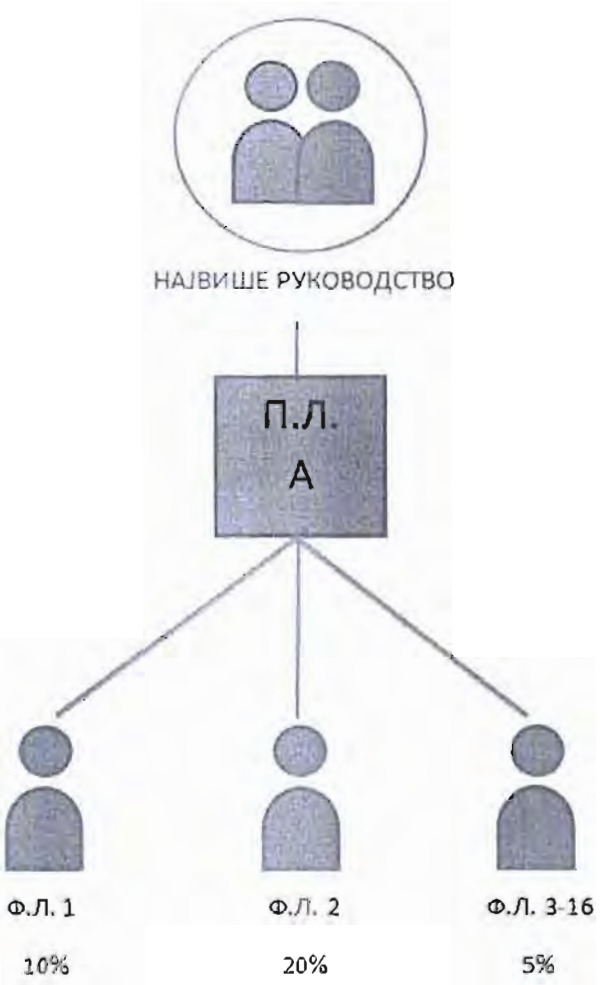


У случају да ни једно физичко лица не поседује 25% удела или више, тада се, уместо идентификације стварног власника имаоца удела, утврђује идентитет чланова највишег руководства правног лица А. У пракси то могу бити чланови одбора директора, извршног одбора или надзорног одбора или неког другог органа управљања у правном лицу.

Пример 8

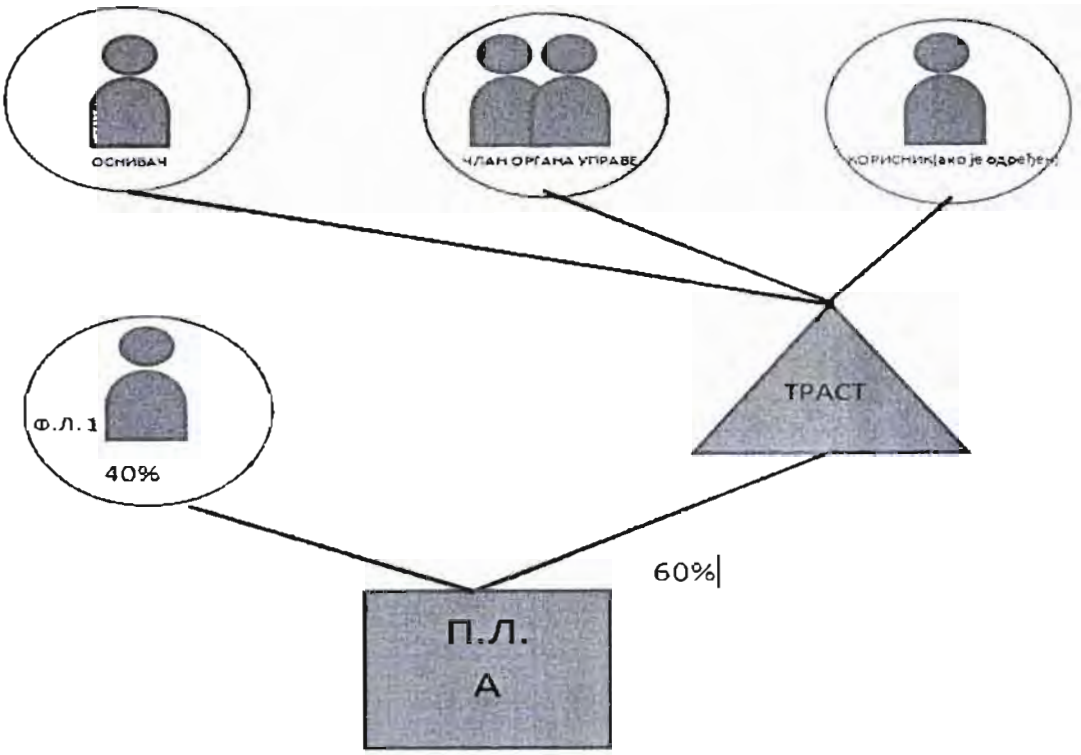


Непосредни стварни власник правног лица А је Физичко лице 1 са 40% удела.

Посредни стварни власници правног лица А су: оснивач, корисник ако је одређен, а евентуално и лице које има доминантан положај у управљању трастом А (потребно је све идентификовати).

Пример 9

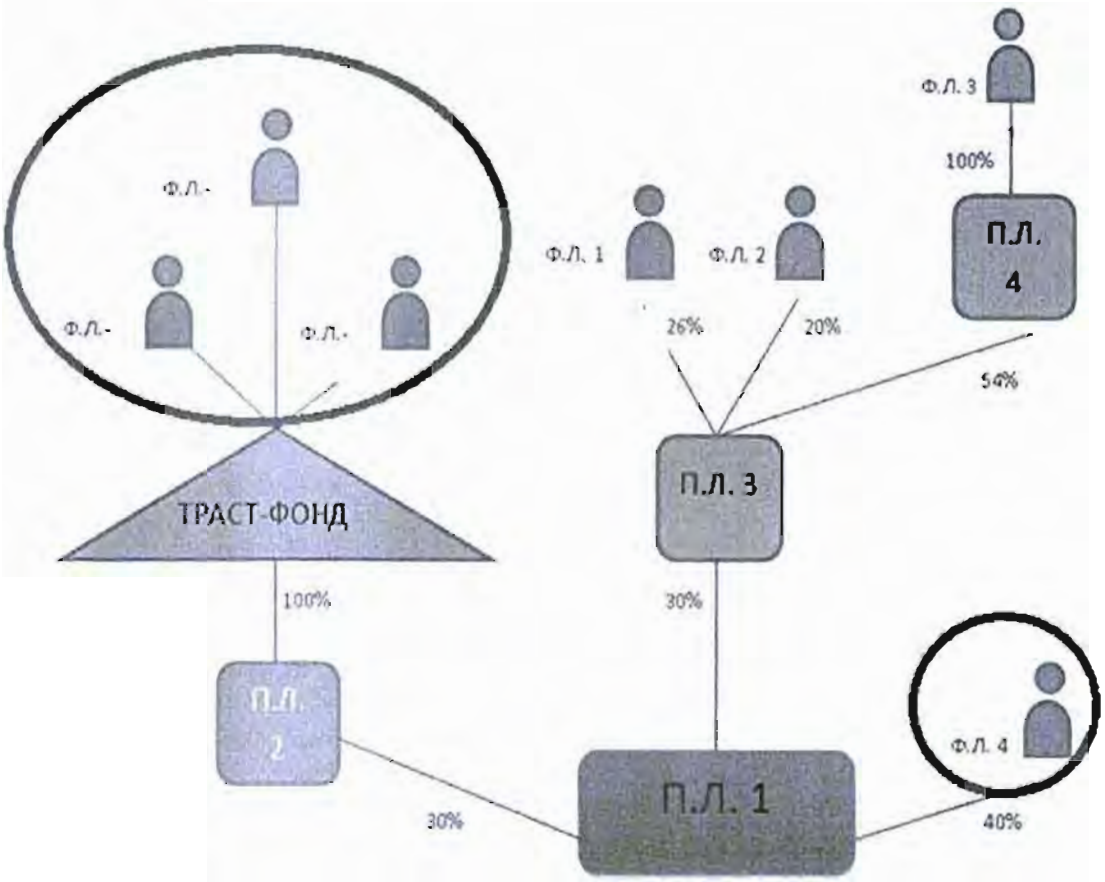


Физичко лице 4: непосредни стварни власник са 40% удела у Правном лицу 1.

Чланови Траста - посредни стварни власници са 30% удела у Правном лицу 1 (потребно је идентификовати оснивача, повереника, заштитника, корисника (ако је одређен).

Физичко лице 1, Физичко лице 2 и Физичко лице 3 нису стварни власници, јер немају учешће од 25% или више удела у Правном лицу 1.

Поред транспарентности стварног власништва над правним лицима и трастовима, од немерљивог значаја је да обвезници ЗСПНФТ-а на јединствен начин утврђују стварног власника странке, као и да врше друге радње и мере познавања и праћења странке, које су прописане ЗСПНФТ-ом. Уредно извршавање ЗСПНФТ-ом прописаних обавеза, укључујући и утврђивање стварног власника странке, игра кључну улогу у евентуалном препознавању трансакција и лица за које постоје основи сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма. Неиспуњавањем предуслова за препознавање таквих трансакција и лица, доводи се, на посредан начин, у питање читав систем за спречавање прања новца и финансирања тероризма у Републици Србији, јер је улога Управе за спречавање прања новца да информације о таквим трансакцијама и лицима, које добија од обвезника, прикупља, анализира и да их, ако утврди да постоје основи сумње да се ради о прању новца и финансирању тероризма, прослеђује надлежним органима.

Усвајањем ових смерница Република Србија врши транспозицију релевантних међународних стандарда из области спречавања прања новца и финансирања тероризма, чиме указује на јасну опредељеност да буде препозната као пуноправан и поуздан партнер у глобалној борби против прања новца и финансирања тероризма.

в.д. директора

Жељко Радовановић